

بررسی وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر

جعفر محمدی برزگر¹، لطفعلی بختیاری²، یوسف محمدی مقدم³، غلامرضا شاه محمدی⁴

تاریخ دریافت: 99/02/15
تاریخ پذیرش: 99/05/03

از صفحه 103 تا 128

پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، سال سیزدهم،
شماره سوم (پیاپی پنجاه و یکم)، پاییز 1399

چکیده

مقدمه: جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر، در سالیان اخیر، افزایش زیادی پیدا کرده که این امر مخاطرات زیادی در بین خانواده‌ها و جامعه ایجاد کرده است؛ هدف تحقیق بهره‌برداری از نظریات کارشناسان پلیس‌های تخصصی برای فهم وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی می‌باشد تا در پرتو آن امکان برنامه‌ریزی مناسب پیشگیرانه فراهم شود.

روش: تحقیق از نوع کاربردی است. داده‌ها از طریق روش کمی/توصیفی-پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته گردآوری شده است. جامعه آماری، 197 نفر از فرماندهان و مدیران پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات (فتا) و مدیران رصد فضای سایبر امنیت اخلاقی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی (پاوا) شاغل در مراکز فرماندهی انتظامی استان‌ها بوده که از طریق نمونه‌گیری نسبتی و بر اساس فرمول کوکران 130 نفر انتخاب شده‌اند. روایی پرسشنامه از طریق روایی منطقی و روایی سازه، و پایایی از طریق آلفای کرونباخ و تصادفی بودن از طریق آزمون *runtest* تأیید شده و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از جداول صورت گرفته است.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد بین مؤلفه‌های وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای مجازی شکاف معناداری وجود دارد. بیشترین شکاف به ترتیب، در مؤلفه‌های نظارت بر تبلیغات، مشکلات قانونی، اجرایی و قضایی پیشگیری، نظارت بر کسب و کارها و نظارت و ارزیابی اقدامات گذشته می‌باشد.

نتیجه‌گیری: رسیدن به وضعیت مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت نیازمند اقدامات یکپارچه و منسجم، برنامه‌ریزی، بهسازی و تقویت اقدامات در حوزه‌های مؤثر دخیل در جرم در درون و برون سازمان می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری، اعمال منافی عفت و اخلاق عمومی، فضای سایبر، وضعیت موجود و مطلوب.

1- عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجادانشجوی دکتری مدیریت پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی امین

2- عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، نویسنده مسئول abakhti51@yahoo.com

3- عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران

4- عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران

مقدمه

انسان‌ها پس از ظهور فضای سایبر در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، بسیاری از روابط خود را به این فضا وارد کرده‌اند. تمایل کاربران در استفاده از رایانه و اینترنت، شرایط و بستر مساعدی برای ظهور جرائم سایبری به وجود آورده است. بسیاری از قضاتی که به جرائم فضای مجازی رسیدگی می‌کنند گمنامی و سهل‌الوصول بودن، فراگیر بودن و جذابیت‌های فضای مجازی را از مهم‌ترین دلایل ارتکاب جرائم سایبری می‌دانند (جاه‌بین و همکاران، 1397: 9). فریب افراد به‌ویژه جوانان و زنان با تعریف هویت‌های جعلی و سونامی محتواهای نامناسب به شکل مصاحبه، فیلم، مقاله (مقانی‌نسب و همکاران، 1398: 52) انتشار عکس، فیلم و شکستن حریم خصوصی افراد (سیفی و آیتی، 1398: 132) انتشار موضوعاتی مانند سوءاستفاده‌های جنسی از کودکان، تصاویر مغایر با اخلاق عمومی، پورنوگرافی، هتک حیثیت و آبروی افراد نگرانی‌های فراوانی در جامعه، مخصوصاً بین خانواده‌ها، پدید آورده است. اساساً مسائل مربوط به فضای سایبر و اثرات آن بر اخلاق اجتماعی حجم در خوری از گفتمان‌ها را به خود اختصاص داده است (حاجیانی و قنبری، 1393: 12). آنچه موجب افزایش نگرانی‌ها شده است، امتداد و ارتباط این اعمال مجرمانه در فضای سایبر به فضای حقیقی می‌باشد می‌توان گفت، هرچه شبکه‌های اجتماعی مجازی غیرقابل کنترل در جامعه توسعه می‌یابند، به همان میزان هنجارشکنی در بین کاربران بیشتر می‌شود (موسوی و حبیب‌زاده، 1398: 57).

در این بین، پیشگیری موفقیت‌آمیز از جرم، اغلب وابسته به طیف وسیعی از اقدامات و نیاز به مجموعه‌ای از اقدامات دارد که به طیفی از موضوعات متفاوت مربوط می‌شوند (اشنایدر¹ و کیچین² به نقل از بیابانی، 1392: 37)؛ بنابراین هرگونه مواجهه با فضای مجازی نیازمند سیاستگذاری یکپارچه، هماهنگ و متمرکز است (رفیعی و همکاران، 1398: 155). در این میان، نقش پلیس در زمینه پیشگیری از جرم مذکور بسیار با اهمیت است. پلیس به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان انضباط اجتماعی، لازم است در حوزه فضای سایبر با اعمال مجرمانه منافعی عفت و اخلاق عمومی که کانون خانواده‌ها را هدف‌گیری و عفت عمومی را خدشه‌دار کرده است، مقابله و نسبت به انجام

1-Schneider

2- Kichin

برنامه‌های پیشگیرانه اقدام کند. در حال حاضر، کنترل و رصد فضای مجازی، نظارت بر خدمات اینترنتی و شناسایی و انهدام باندهای تولید و توزیع محتوی مستهجن از وظایف تخصصی پلیس فتا و امنیت اخلاقی پلیس اطلاعات و امنیت عمومی می باشد. به نظر می‌رسد، با توجه به افزایش روزافزون کاربران فضای مجازی و عدم دسترسی به سرورهای اصلی اینترنت و شبکه‌های مجازی برای ردیابی مجرمان، پیشگیری و مقابله با این جرم با دشواری‌هایی مواجه شده است. در عین حال، به رغم این مشکلات، پلیس برنامه و اقدامات زیادی برای پیشگیری از این جرم انجام داده است و لازم است اقدامات مذکور مورد بررسی قرار گیرد تا مشخص شود وضعیت موجود پیشگیری از جرم منافی عفت و ارزیابی در زمان موجود چگونه است تا امکان برنامه‌ریزی برای رفع معایب و نواقص و برنامه‌ریزی برای آینده مطلوب فراهم شود. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش پاسخگویی به سؤال زیر بوده است:

وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر چگونه است؟

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

پیشینه پژوهش

موسوی و حبیب‌زاده (1398)، در پژوهشی برای پیشگیری از جرائم در فضای سایبر، سیاستگذاری و طراحی راهبردی (اقدامات ایجابی و فرصت‌ساز)، استفاده هدفمند، هدایت محتوا، نظارت‌های قانونی و رسمی و استفاده از اهرم‌های کنترلی از جمله فیلترینگ (اقدامات سلبی و مقابله‌ای) را پیشنهاد می‌کنند.

کوهی، نیرومند، فرکوش و اسماعیلی (1398)، در پژوهش خود فیلترینگ را یکی از مهم‌ترین ابزارهای کنترلی برای پیشگیری از جرائم سایبری عنوان می‌کنند.

جلالی و اردکانی (1398)، معتقدند پیشگیری از جرائمی مانند فحشا، هرزه‌نگاری و هتک حرمت، نقض حریم خصوصی و سوءاستفاده از تصاویر شخصی افراد نیازمند همکاری‌های بین‌المللی است.

توکلی و شاه محمدی (1397)، مدیریت فن‌آوری اطلاعات را در بهبود پی‌جویی جرائم سایبری و افزایش سرعت، بسیار با اهمیت قلمداد می‌کنند.

چاووشی و کرامتی (1397)، آموزش به کودکان و نوجوانان استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام را مورد تأکید قرار می‌دهند.

زاهدیان و وجدانی فخر (1397)، معتقدند محاکم در مواجهه با جرائم هرزه‌نگاری با خلأ قانونی مواجه هستند.

حیدری، شهبازی و شیرانی (1397)، آموزش‌های همگانی، افزایش خطر ارتکاب جرم، کاهش جاذبه آماج‌ها، گشت‌زنی در محیط سایبر و به‌کارگیری نرم‌افزارهای تخصصی اعلام‌خطر را به‌عنوان مهم‌ترین راهکارهای پیشگیری کننده از جرائم سایبری عنوان می‌کنند.

حیدری‌نژاد (1397)، در پژوهش خود بهترین شیوه در پیشگیری از جرائم سایبری را پیشگیری وضعی می‌داند.

صادقی و پورخاقان (1396)، ردیابی هویت مجازی، کشف فضای سایبر و کنترل و نظارت بر فضای سایبر، جمع‌آوری ادله الکترونیکی جرم و مستندسازی صحنه جرم را مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیشگیری از جرائم سایبری عنوان می‌کنند.

یافته‌های زهروی و همکاران (1395)، حاکی از آن است که در قوانین کیفری ایران قانونگذار از جرم‌انگاری صریح تن‌نمایی مجازی تا حدودی غفلت کرده است.

هژبریان (1394)، بیان می‌دارد که بین گمنامی در فضای سایبر و جرائم فضای سایبر همسویی وجود دارد.

شاه‌محمدی و تاهو (1393)، شیوه‌های مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات مانند ردیابی هویت، گشت فضای مجازی، کنترل و نظارت بر فضای سایبر و جمع‌آوری ادله الکترونیکی را موجب پیشگیری از جرائم سایبری می‌دانند.

واشنی، شیپرا و مونجال¹ (2020)، معتقدند روش‌هایی مانند منحنی رمزنگاری بیضوی، امنیت مسیریاب و الگوریتم‌های رمزنگاری می‌تواند به بررسی جرائم پورنوگرافی سایبری و جرائم رایانه‌ای در فضای مجازی کمک کنند.

نگریفا و والنته² (2018)، به این نتیجه رسیده‌اند که شبکه‌های اجتماعی آنلاین (همچون فیسبوک) جوانانی را که دارای ریسک‌پذیری بیشتری هستند را در معرض خطر قرار می‌دهد.

ماردی³ (2016)، معتقد است سرعت و پیچیدگی جرائم سایبری باعث می‌شود پلیس به تنهایی قادر به مبارزه با جرائم این حوزه نباشد و نیازمند همکاری صنعت و دانشگاه‌ها برای مهار جرم است.

در مجموع، بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد تحقیقات مذکور صرفاً به بررسی مسائل عمومی پیشگیری یا مقابله با جرائم فضای سایبری پرداخته‌اند و دیدگاه‌های کارکنان پلیس‌های تخصصی در جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی کمتر مورد بهره‌برداری قرار گرفته است و این خلأ موجب شده است داده‌های ارائه‌شده در موارد بسیاری با واقعیت‌های موجود جرم هماهنگی نداشته باشد؛ در نتیجه امکان بهره‌برداری مناسب از یافته‌ها برای مدنظر قرار گرفتن در برنامه‌های پیشگیرانه پلیسی فراهم نشود.

مبانی نظری پژوهش

پیشگیری:

پیشگیری از نظر لغوی جلوگیری کردن و پیش دستی کردن معنا شده است و از نظر علمی منظور از آن هرگونه فعالیت سیاست جنایی است که هدف انحصاری یا جزئی آن محدود ساختن امکان پیشامد مجموعه اعمال جنایی از راه ناممکن ساختن یا دشوار کردن یا کاهش وقوع آن است (گسن، 1370: 133).

1- Varshney, Shipra and Munjal

2- Negriff, Valente

3 - MurrDy

پیشگیری اجتماعی سایبری:

پیشگیری اجتماعی، مبتنی بر علت‌شناسی جرم است و به دو گونه عمل می‌شود: اول، شناسایی عوامل جرم‌زا؛ دوم، ساماندهی اقداماتی که هدفشان کانالیزه کردن و هدایت آثار این عوامل از طریق خنثی کردن و کنار زدن آنها است (نجفی ابرندآبادی، 1391: 761). مهم‌ترین تدابیر اجتماعی سایبری را می‌توان به برنامه‌های خانواده‌مدار، تدابیر آموزشی - سایبری، بالا بردن سواد رسانه‌ای، تنظیم کدهای رفتاری، اطلاع‌رسانی و اطلاع‌گیری، توجه به حکمرانی خوی و شاخص‌های آن مشارکت و اجماع‌گری، ارتقای پاسخگویی و شفافیت، فرهنگ‌سازی و تولید رسانه‌های عنوان کرد (بهره‌مند و داودی، 1397: 24).

پیشگیری وضعی سایبری:

به‌طور کلی، پیشگیری وضعی از جرم بر این فرض استوار است که یک انسان متعارف در همه زمینه‌ها خواسته یا ناخواسته به‌طور منطقی و حساب شده عمل کرده و از خطرات شدید دوری می‌کند؛ یعنی در صورتی تن به خطر می‌دهد که منافع حاصل از آن عمل ارزشمند باشد (نجفی ابرندآبادی، 1391: 285). در فضای سایبر به علت دسترسی آسان و نامحدود، افراد به راحتی در معرض آماج جرم قرار می‌گیرند؛ بنابراین یکی از کلیدی‌ترین اقدامات، تقویت آماج جرم و جاذبه‌زدایی است؛ زیرا مناسب بودن جرم (ارزشمند بودن، مقاومت‌ناپذیری، رویت‌پذیری و دسترس‌پذیری) نقش کلیدی در درک رفتار مجرمانه ایفا می‌کند (کلارک،¹ 2003: 115). به نظر می‌رسد پیشگیری وضعی در جرائم علیه عفت کارایی مناسبی داشته باشد، زیرا نخست اینکه، بالا بودن ضریب ایمنی بزه‌دیده آسان‌تر از منصرف کردن بزه‌کار از ارتکاب جرم است که تحت‌تأثیر امیال و غرایز درونی کنترل‌نشده اقدام به ارتکاب جرم می‌کند. دوم، به دلیل تبعات بسیار منفی این جرم بر روحیه و روان بزه‌دیده و نگرانی بزه‌دیدگان بالقوه و به‌ویژه زنان، از این موضوع می‌توان به شکل فعال‌تری از بزه‌دیده احتمالی برای پیشگیری کمک گرفت (حدادزاده نیری، 1387: 24).

1- Clarke

نظریه الگوی جرم و سبک زندگی در جرائم سایبری:

بر اساس این نظریات، هر قدر یک فرد شیوه زندگی بازتری داشته باشد، احتمال بزه دیده شدن او بیشتر خواهد بود. مجرمان فرصتهایی را برای جرم در طول روز در مسافت خانه، مکان و زمان‌های بزه دیده‌گی می‌یابند. (رضایی و همکاران، 1338: 140)؛ اما در فضای سایبر مفهوم زمان و مکان معنا ندارد؛ در نتیجه، به جز در مواردی چون چت‌روم‌ها، این تعریف مصداق ندارد؛ لذا آنچه در این فضا نیاز به بررسی دارد، این است که چگونه می‌توان بر فعالیت‌های افراد در اینترنت برای شناسایی نقاط جرم‌خیز با رعایت حریم خصوصی افراد نظارت داشت؛ بنابراین شاخصه‌های سبک زندگی مثل جنس، تحصیلات، سن و... می‌تواند افراد را در معرض موقعیت‌هایی پرخطر قرار دهد، در حالی که دانش این افراد از فناوری محدود است. لذا عادت‌ها و سبک زندگی افراد در احتمال بزه دیده‌گی آنها مؤثر است (بوذری، 1392).

نظریه موقعیت‌مدار در جرائم سایبری:

امروزه، تدابیر موقعیت‌مدار با استفاده از روش‌های سلبی و ایجابی، سعی در محافظت از آماج احتمالی و افزایش هزینه‌های ارتکاب بزه برای بزهکاران سایبری دارند (بابایی و نجیبان، 1390: 162). اقدامات انجام یافته در پیشگیری موقعیت‌مدار در فضای مجازی را می‌توان در مواردی چون استفاده از پالایشگرها به منظور سلب دسترسی به محتویات نژادپرستانه، نفرت‌انگیز، هرزه‌نگاری، مغایر اخلاق عمومی، مخمل نظم عمومی، حقوق دیگران، استفاده از پروکسی‌ها برای بالا بردن امنیت رایانه یا استفاده از کوکی‌ها برای ذخیره اطلاعات زمان، مکان، دفعات استفاده و در کل، سوابق فعالیت‌های کاربر عنوان کرد (رایجیان اصلی و همکاران، 1393: 199).

نظریه پلیس مسئله‌محور:

در روش مسئله‌محور علاوه بر رفتار مجرمانه یا ناهنجار بزه‌کاران و متخلفان، وضعیت‌های مشرف بر جرم و همچنین بزه‌دیده مستعد نیز در محدوده تدابیر پیشگیرانه پلیس وارد می‌شود (افراسیابی، 1388: 197). در موضوع جرائم منافی عفت در فضای مجازی، با توجه به پیچیدگی جرائم این حوزه، این رویکرد نیز قابلیت تبیین دارد؛ زیرا رویکرد حل مسئله در یک جرم، نخست، با شناسایی بالقوه یا بالفعل آغاز می‌شود. این

شناسایی با گردآوری اطلاعات مختلف در مورد آمار جرم، اطلاعات وقایع‌نگاری و جزئیات ارائه‌شده توسط نهادهای ذی‌ربط محلی، ادارات و اعضای جامعه صورت می‌گیرد. سپس، این اطلاعات برای درک بهتر مسائل مرتبط با جرم و شناسایی راهبردهای مناسب تجزیه تحلیل می‌شود. مدل‌های زیادی در این زمینه ارائه شده است که مدل سارا مشهورترین آنهاست (گلدشتاین، 1990: 103).

نظریه رسانه و وندالیسم:

به‌طور کلی، ابعاد انحرافی و مجرمانه در امر رسانه‌ها از دو زاویه «ماهیت انحرافی و مجرمانه رسانه‌ها» و «تأثیر محتوای رسانه‌ها در توسعه انحرافات اجتماعی و مساعده‌سازی زمینه بروز رفتارهای مجرمانه» قابل بررسی است؛ بخشی از نظریه‌پردازان ارتباطی، رسانه‌ها را به مثابه علل ایجاد کننده یا مقوم و تشدید کننده جرائم و یا تسهیل کننده جنایات و خشونت‌ها می‌نگرند. در این زمینه، دو چیز بیش از همه نظرها را به خود جلب کرده است. نخست، نقش رسانه‌ها در بروز خشونت و دیگری، مسائل مرتبط با آنچه که تصاویر مخالف اخلاق عمومی (پورنوگرافی) نامیده می‌شود (محسنی و دوران، 193: 1385). ادعای دیگری که پرداختن به رسانه و محتوای آنها را به‌عنوان عامل جرم‌زا ضروری می‌سازد، تنوع بروز جرائم در کنار گسترش آنها است؛ به‌این معنا که جرائم و ناهنجارها به سبب ظهور رسانه‌ها، تنوع بیشتری نسبت به گذشته‌ها یافته است. برای مثال، خشونت‌ها و پرخاشگری‌هایی مانند تجاوز به عنف، سرقت‌ها و قتل‌ها متنوع‌تر و پیچیده‌تر شده است (محسنی و دوران، 1385: 276).

عفت و اخلاق عمومی:

عفیف به انسان خودنگهدار، پاک‌دامن، پارسا و چشم پاک اطلاق می‌شود (واژه‌های قرآنی). عفت عبارت است از «امور جنسی به معنی هرچه وسیع‌تر که به حسب عرف و احساسات یک جامعه شرم‌آور باشد و به منظور مواجهه یا شروع در آن صورت بگیرد» (جعفری لنگرودی، 1394: 690). در تعریف اخلاق عمومی گفته شده است، «قواعدی است که در زمان و مکان معین توسط اکثریت یک اجتماع، رعایت آن لازم شمرده می‌شود یا عمل به آنها نیکو تلقی می‌شود و مقررات اخلاقی هم بدون ضمانت اجرا نیست» (جعفری لنگرودی، 1394: 3).

مؤلفه و شاخص‌های پیشگیری از جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی:

با بررسی پیشینه‌ها و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با 15 نفر از خبرگان و نخبگان فضای مجازی شامل مدیران پلیس فتا و رصد فضای مجازی پلیس امنیت اخلاقی و خبرگان ناجا، دانشگاهی و قضایی در تحقیق کیفی که به منظور شناسایی مؤلفه و شاخص‌های جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر صورت گرفته است، 26 مؤلفه و 78 شاخص مهم تاثیر گذار در پیشگیری از جرائم این حوزه شناسایی شده است (محمدی برزگر، 301:1399 و محمدی برزگر و همکاران، 1398: 220-225). بر این اساس، این یافته‌ها مبنای بررسی شکاف وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر از دیدگاه مدیران پلیس فتا و رصد فضای مجازی امنیت اخلاقی ناجا قرار گرفته است. بررسی شکاف یکی از روش‌های برنامه‌ریزی استراتژیک در سازمان‌ها است. در این روش، وضعیت موجود سازمان‌ها یا عملکرد فعلی سازمان‌ها با وضعیتی که انتظار می‌رود یا مطلوب است، اندازه‌گیری می‌شود؛ زیرا نقطه شروع برای هر تغییر، فهم وضع موجود است. در تحلیل وضعیت کنونی جرائم منافی عفت در فضای مجازی نیز باید وضع موجود اقدامات انجام یافته پیشگیری را ارزیابی کرد تا نیاز به تغییر یا راهبرد تغییر به دست آید.

بر این اساس، مهم‌ترین مؤلفه و شاخص‌های پیشگیری کننده از جرائم علیه عفت و اخلاق در فضای سایبر را می‌توان به شرح جدول شماره (1) ارائه داد.

جدول 1: مؤلفه و شاخص‌های پیشگیری از جرائم منافی عفت

مؤلفه	شاخص
اشراف بر جرائم	آگاهی از وضعیت جرم در اینترنت
منافی عفت	آگاهی از وضعیت جرم در شبکه‌های اجتماعی مجازی
اشراف بر مجرمان و بزه‌دیدگان منافی عفت	شناسنامه‌دار کردن و ایجاد بانک اطلاعاتی بزه‌کاران جرم آگاهی از ویژگی‌های شخصیتی بزه‌کاران و بزه‌دیدگان جرم
نظارت بر کسب و کارها	نظارت بر کسب و کارهای مشکوک (مانند صیغه‌یابی غیرقانونی در فضای سایبر و...)
مرتبط با منافی عفت	نظارت بر ارائه کسب و کارهای غیرقانونی
	نظارت بر فروش محصولات غیرقانونی (مانند لوازم جنسی و...)
	نظارت بر فروش محصولات غیرقانونی مرتبط با منافی عفت و اخلاق عمومی (مانند لوازم جنسی و...)
نظارت بر تبلیغات	نظارت بر تبلیغات مستهجن سایت‌ها یا شبکه‌های اجتماعی در حوزه کسب و کارهای اینترنتی
	شناسایی و نظارت بر مضامین مستهجن برای جذب فالور (دنبال کننده) یا برای عضوگیری
اطلاع‌رسانی	آگاهی و آموزش بزه‌دیدگان جرم

مؤلفه	شاخص
	راه اندازی پلیس برخط فضای سایبر برای گزارش دهی سریع جرم
	هشداردهی به بزه کاران فضای سایبر از تبعات جرم
	آگاهی سازی به کاربران فضای سایبر از شیوه ها و شگردهای مجرمین
	استفاده از ظرفیت های رسانه ای و ارایه کلیپ های آموزشی
	حضور مأموران پلیس به عنوان تعلیم دهنده در مراکز آموزشی یا ارائه آموزش همگانی
برنامه های اجتماعی و فرهنگی	ارائه پیشنهاد به آموزش و پرورش برای گنجاندن مطالب پیشگیری از منافی عفت در کتب درسی
	مشارکت پلیس در میانجیگری و عدالت ترمیمی
	حمایت ویژه از گروه های در معرض خطر
	سرمایه گذاری در انجام تحقیقات و پژوهش مربوط به جرم
	تعامل با قانون گذار در خصوص رفع خلأهای قوانین جرم
مشکلات قانونی	ارائه راهکارهای لازم در زمینه بازرسی و توقیف پایگاه داده ها از طریق سیستم مخابراتی بین المللی
پیشگیری از جرائم	تبیین دلایل اهمیت جرم انگاری استفاده و خرید و فروش نرم افزارهای فیلتر شکن به مراجع قضایی
منافی عفت	پیشنهاد تأسیس دادگاه اختصاصی برای جرائم فضای سایبر به مراجع قضایی
مشکلات قضایی	تعامل با مراجع قضایی برای اتخاذ رویه های مشترک و پرهیز از آراء متناقض در پرونده های مشابه
پیشگیری از جرائم	کمک به مراجع قضایی برای افزایش مهارت های فنی قضات
منافی عفت	تعامل با مرجع قضایی برای کاهش محدودیت پلیس در تحقیقات مربوط به جرم
مشکلات اجرایی	تلاش برای کاهش رقم سیاه جرم
پیشگیری از جرائم	افزایش مهارت کارکنان برای مستندسازی و ادله جرائم برای ارائه به مراجع قضایی
منافی عفت	محل تأسیس ساختمان پلیس فتا برای حضور امن و آسان بزه دیدگان و گزارش کنندگان جرم
	الزامات حفاظتی برای نگهداری سوابق بزه دیدگان
منابع فیزیکی	آماده سازی زیرساخت های فنی پیشگیری از جرم
	تأمین منابع مالی مبارزه با جرم
منابع مالی	طراحی سیاست های استخدامی کارکنان متخصص
	طراحی سیستم انتصاب مدیران
نیروی انسانی	آموزش کارکنان متصدی مبارزه با جرم
	وجود فناوری بالقوه برای مبارزه با جرم
	اعتماد داشتن مردم به پلیس
سرمایه های نامحسوس	مهارت های کارکنان برای شناسایی مجرمین
	بررسی ویژگی های شخصیتی مجرمان (هوش، وراثت و...)
شناسایی و آسیب شناسی جرم	تحلیل جرم (انگیزه، شیوه و...)
منافی عفت	بررسی عوامل جرم زای (محیط، خانواده و...)
	افزایش تلاش برای ارتکاب جرم
	افزایش خطر ارتکاب جرم
تعیین راهبرد پیشگیری	کاهش دستاوردهای حاصل از ارتکاب جرم
	حذف بهانه های وقوع جرم
	مقابله با عوامل محرک زای وقوع جرم
	هدف گذاری برای پیشگیری از جرم
اجرای تدابیر پیشگیری	

مؤلفه	شاخص
از جرایم منافی عفت	انجام برنامه‌های پیشگیری از جرم
نظارت و ارزیابی	ارزیابی اقدامات انجام یافته برای پیشگیری
اقدامات انجام یافته	پایش اقدامات انجام یافته برای پیشگیری
برای پیشگیری	ارزشیابی برنامه‌های پیشگیری
ردیابی هویت مجرمان	احراز هویت
منافی عفت	ردیابی هویت مجرمان
	شناسایی سایت‌های دارای فیلترشکن و بررسی و کنترل URL های دارای محتوی منافی عفت
	طراحی و پیاده‌سازی نرم‌افزار گشت فضای سایبر
گشت در فضای سایبر	بهره‌برداری از موتورهای جستجو برای کشف جرم
	کشف و فیلترینگ سایت‌های منافی عفت
ایجاد سامانه اطلاعات	جمع‌آوری اطلاعات جرم و تهیه بانک اطلاعات مجرمین
جرائم منافی عفت	تجزیه و تحلیل اطلاعات جرائم و مجرمین
	بهره‌برداری از سامانه برای تسریع در شناسایی مجرمان
	تخصصی‌کردن مشاغل کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم
پیچیدگی	تعیین وظایف و شرح شغل کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم
	تقسیم کار در موضوع پیشگیری از جرم
	استانداردسازی مشاغل (شرح وظایف/شغل) کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم
رسمیت	استانداردسازی رفتاری کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم
	تهیه دستورالعمل، آیین‌نامه سازمانی در خصوص فرایندهای پیشگیری از جرم
	نظارت مستقیم فرماندهی بر فعالیت‌های پیشگیری از جرم
تمرکز	تعیین حدود اختیارات کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم
	تدوین برنامه مشترک پیشگیری
هماهنگی درون سازمانی	مبادله اطلاعات در موضوع جرم
	یکپارچه‌سازی بانک‌های اطلاعاتی
	تدوین الزامات قانونی برای همکاری در پیشگیری از جرم
هماهنگی برون سازمانی	دسترسی متقابل به بانک‌های اطلاعاتی مجرمین منافی عفت
	برگزاری جلسات مشترک برای برنامه‌های پیشگیری
	تعامل و همکاری با ارائه‌دهندگان خدمات دسترسی
هماهنگی بین‌المللی	برگزاری جلسات یا حضور در نشست‌های بین‌المللی
	تعاملات پلیسی در مقابله با جرائم پورنوگرافی

روش‌شناسی

روش پژوهش این تحقیق، کمی از نوع توصیفی - پیمایشی و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری تحقیق، کلیه فرماندهان و مدیران پلیس فتا و مدیران رصد فضای مجازی امنیت اخلاقی پاوا در مراکز استان‌ها به تعداد 197 نفر که حجم نمونه بر اساس

فرمول کوکران 130 نفر تعیین شد. روش گردآوری اطلاعات، بر اساس پرسشنامه محقق ساخته است. این پرسشنامه با همکاری دفاتر تحقیقاتی ناجا در استان‌ها توزیع و جمع‌آوری شده است. شیوه اجرا، نمونه‌گیری و روش نمونه‌گیری تحقیق، نمونه‌گیری نسبتی بوده است. بر این اساس، با توجه به تعدد ادارات و معاونت‌های مختلف در پلیس فتا و پلیس اطلاعات و امنیت عمومی، مدیران معاونت اجتماعی، پیشگیری، اطلاعات و عملیات از پلیس فتا، و مرکز رصد فضای مجازی از پلیس اطلاعات و امنیت عمومی که وظایف پیشگیری و آموزش و رصد جرائم فضای مجازی را بر عهده دارند، انتخاب شده‌اند. روایی صوری و محتوایی سؤالات از نظر کیفیت و کمیت پرسشنامه توسط متخصصان و خبرگان فضای سایبر و پیشگیری از جرم مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. پس از تأیید روایی، برای تعیین میزان پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است که نتایج نشان داد آزمون دارای پایایی لازم می‌باشد.

یافته‌های پژوهش:

الف - یافته‌های توصیفی:

توزیع جنسیت، تحصیلات و سابقه خدمت پاسخگویان برابر جدول شماره (2) به شرح زیر است:

جدول 2: جنسیت، تحصیلات و سابقه خدمت پاسخگویان

متغیر	گروه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
جنسیت	مذکر	120	92/3	92/3
	مؤنث	10	7/7	100
تحصیلات	دانشجوی کارشناسی ارشد	49	37/7	37/7
	کارشناسی ارشد	65	50	87/7
سابقه خدمت	دانشجوی دکتری و بالاتر	16	12/3	100
	1 تا 3 سال	25	19/2	19/2
	4 تا 6 سال	71	54/6	73/8
	7 سال و بالاتر	34	26/2	100

ب - یافته‌های استنباطی

برای سنجش نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف و برای بررسی تصادفی بودن از آزمون runtest استفاده شده است که نتایج در جدول شماره (3) ارائه می‌شود.:

جدول 3: سنجش نرمال بودن توزیع داده‌ها

نتیجه	بررسی تصادفی بودن توزیع داده‌ها		مقدار آزمون کلموگروف اسمیرنوف		ابعاد
	سطح معناداری	مقدار آماره run	سطح معناداری	مقدار آماره Z	
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	10/36	.087	2/23	اشراف بر جرائم
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	8/25	.323	3/06	اشراف بر مجرمان و بزه‌دیدگان
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	8/78	.521	2/74	هماهنگی درون‌سازمانی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.05	9/23	.384	4/36	هماهنگی برون‌سازمانی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.005	8/12	.096	3/36	هماهنگی بین‌المللی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	5/63	.112	4/77	پیچیدگی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	8/75	.524	3/09	رسمیت
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	6/10	.636	6/11	تمرکز
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	7/18	.850	4/47	منابع فیزیکی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.001	9/63	.511	2/13	منابع مالی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.01	6/78	.622	4/36	نیروی انسانی
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	7/57	.363	2/54	سرمایه‌های نامحسوس
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	11/26	.332	3/36	ردیابی هویت
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	8/87	.757	4/74	گشت در فضای سایبر
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	9/63	.628	3/12	ایجاد سامانه اطلاعات جرائم منافی عفت
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.005	8/75	.365	6/82	شناسایی و آسیب‌شناسی جرم
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	11/14	.691	3/06	تعیین راهبرد پیشگیری از جرائم منافی عفت
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	10/26	.743	2/25	اجرای تدابیر پیشگیری
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	6/08	.184	3/44	نظارت و ارزیابی اقدامات انجام یافته
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.01	9/83	.384	3/36	اصلاح مشکلات قانونی پیشگیری
توزیع داده‌ها نرمال و تصادفی	.000	11/12	.639	5/75	اصلاح مشکلات قضایی پیشگیری

نتیجه	بررسی تصادفی بودن توزیع داده‌ها		مقدار آزمون کلواموگروف اسمیرنوف		ابعاد
	مقدار سطح معناداری	مقدار آماره run	سطح معناداری	مقدار آماره Z	
اصلاح مشکلات اجرایی پیشگیری	0/000	8/36	0/784	5/69	
نظارت بر کسب و کارها	0/000	7/86	0/597	3/37	
نظارت بر تبلیغات	0/005	10/04	0/582	2/18	
اطلاع رسانی	0/000	8/36	0/793	6/88	
برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی	0/000	8/79	0/492	4/06	

همان‌طور که در جدول شماره (3) آمده است، یافته‌ها حاکی از آن است که توزیع کلیه داده‌ها نرمال و تصادفی می‌باشد.

توصیف مؤلفه‌ها:

پس از تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها، میانگین مؤلفه‌ها در چهار بخش میزان موافقت پرسش‌شوندگان با مؤلفه، وضعیت موجود، وضعیت مطلوب و شکاف موجود به شرح جدول شماره (4) و نمودارهای شماره (1، 2 و 3) ارائه شده است. مقیاس مورد ارزیابی طیف لیکرت در مقیاس 5 درجه‌ای است.

جدول 4: بررسی توصیفی مؤلفه‌ها و شاخص‌ها

مؤلفه	شاخص‌ها	میزان موافقت				وضع موجود در ناچا		وضع مطلوب در ناچا	
		انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار		
آگاهی از وضعیت جرائم در اینترنت	آگاهی از وضعیت جرائم در شبکه‌های اجتماعی مجازی	1/18	3/41	2/18	0/87	3/29	1/03		
		1/01	3/22	2/13	0/81	3/97	0/79		
شناسنامه‌دار کردن و ایجاد بانک اطلاعاتی بزه کاران	آگاهی از ویژگی‌های شخصیتی بزه کاران و بزه‌دیده‌گان	1/15	3/43	2/08	0/76	3/35	1/12		
		1/02	4/07	2/15	0/75	4/31	1/07		

مؤلفه	شاخص‌ها	میزان موافقت		وضع موجود در ناچا		وضع مطلوب در ناچا	
		انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار
درون سازمانی همافکنی	تدوین برنامه مشترک پیشگیری از جرم	3/42	1/09	2/14	0/83	3/95	0/66
	مبادله اطلاعات در موضوع جرم	3/69	1/23	2/12	0/85	3/78	0/68
	یکپارچه‌سازی بانک‌های اطلاعاتی	3/89	1/15	2/18	0/80	3/84	0/69
درون سازمانی همافکنی	تدوین الزامات قانونی برای همکاری	3/62	1/20	2/40	1/01	3/88	0/67
	دسترسی متقابل به بانک‌های اطلاعاتی مجرمین	4/02	1/04	2/56	0/99	3/82	0/66
	برگزاری جلسات مشترک برای برنامه‌های پیشگیری	3/53	1/17	2/57	1/11	3/93	0/68
بازار ملی همافکنی	تعامل و همکاری با ارائه‌دهندگان خدمات دسترسی	3/75	1/26	2/78	1/06	3/89	0/63
	برگزاری جلسات یا حضور در نشست‌های بین‌المللی	3/73	1/20	2/68	1/19	3/86	0/71
	تعاملات پلیسی در مقابله با جرائم پورنوگرافی	3/58	1/21	2/82	1/15	3/92	0/70
پیشگیری و	تخصصی کردن مشاغل کارکنان	3/65	1/24	3/07	1/22	3/87	0/709
	تعیین وظایف و شرح شغل کارکنان پیشگیری‌کننده از جرائم	3/88	1/1	3/24	1/20	3/78	0/63
	تقسیم کار در موضوع پیشگیری از جرم	3/27	1/2	3/02	1/17	3/92	0/75
رسمیت	استانداردسازی مشاغل (شرح وظایف/شغل) کارکنان	3/78	1/12	3/18	1/21	3/85	0/70
	استانداردسازی رفتاری کارکنان	3/62	1/13	3/16	1/24	3/87	0/69
	تهیه دستورالعمل، آیین‌نامه سازمانی	3/14	1/12	3/26	1/31	3/81	0/66
جرم‌داری	نظارت مستقیم فرماندهی بر فعالیت‌های پیشگیری	3/34	1/10	3/12	1/18	3/74	0/62
	تعیین حدود اختیارات کارکنان پیشگیری‌کننده از جرم	3/12	1/03	3/21	1/27	4/18	0/80
	محل تأسیس ساختمان پلیس فتا	3/63	1/101	3/16	1/242	3/89	0/707
منابع مالی	الزامات حفاظتی برای نگهداری سوابق بزه‌دیدگان	3/35	1/076	3/12	1/292	3/78	0/682
	آماده‌سازی زیرساخت‌های فنی پیشگیری از جرائم	3/48	1/115	3/08	1/261	3/82	0/653
	تأمین منابع مالی مبارزه با جرم	3/23	0/953	3/18	1/254	4/06	0/755
نیروی انسانی	طراحی سیاست‌های استخدامی کارکنان متخصص	2/32	0/989	2/86	1/244	3/88	0/726
	طراحی سیستم انتصاب مدیران	3/56	1/012	2/92	1/148	3/75	0/683
	آموزش کارکنان متصدی مبارزه با جرم	3/22	1/001	2/69	1/160	3/71	0/652

مؤلفه	شاخص‌ها	میزان موافقت		وضع موجود در ناچا		وضع مطلوب در ناچا	
		انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار
سرمایه‌های نامحسوس	وجود فناوری بالقوه برای مبارزه با جرم	3/09	0/944	2/81	1/072	4/11	0/780
	اعتماد داشتن مردم به پلیس	3/12	0/970	2/75	1/170	3/85	0/731
	مهارت‌های کارکنان برای شناسایی مجرمین	3/17	1/020	2/85	1/117	3/97	0/746
ردیابی هویت	احراز هویت مجرمان	3/12	1/049	2/74	1/178	3/75	0/737
	ردیابی هویت مجرمین	3/18	0/867	2/80	1/059	3/85	0/687
	شناسایی سایت‌های دارای فیلتر شکن	3/13	1/067	2/79	1/212	3/87	0/751
فضای مجازی گشت بر	طراحی و پیاده‌سازی نرم‌افزار گشت سایبر	3/14	0/904	2/61	1/038	3/91	0/720
	بهره‌برداری از موتورهای جستجو	3/77	0/604	2/76	1/153	3/75	0/705
	کشف و فیلترینگ سایت‌های	3/71	0/664	2/78	1/034	3/86	0/679
ایجاد سامانه اطلاعات جرائم	جمع‌آوری اطلاعات جرم و تهیه بانک اطلاعاتی	4/04	0/772	2/82	1/160	3/66	0/642
	تجزیه و تحلیل اطلاعات جرائم و مجرمین	3/96	0/709	2/79	1/139	3/75	0/697
	بهره‌برداری از سامانه برای تسریع در شناسایی	4/07	0/673	2/77	1/166	3/95	0/674
شناسایی و سبب شناسی	بررسی ویژگی‌های شخصیتهای	3/92	0/737	2/81	1/105	3/77	0/688
	تحلیل جرم	3/86	0/723	2/75	1/118	3/72	0/625
	بررسی عوامل جرم‌زای	3/95	0/725	2/79	1/179	3/82	0/603
تعیین راهبرد پیشگیری	افزایش تلاش برای ارتکاب جرم	4/12	0/715	2/73	1/033	4/08	0/774
	افزایش خطر ارتکاب جرم	3/88	0/711	2/82	1/151	3/83	0/728
	کاهش دستاوردهای حاصل از ارتکاب جرم	4/09	0/711	2/76	1/180	3/92	0/743
اجرای تدابیر پیشگیری	حذف بهانه‌های وقوع جرم	4/07	0/759	2/86	1/047	3/81	0/769
	مقابله با عوامل محرک‌زای وقوع جرم	4/08	0/716	2/61	1/053	3/88	0/700
	هدف‌گذاری برای پیشگیری	3/59	0/714	2/55	1/152	3/91	0/752
ارزیابی اقدامات نظارت و	انجام برنامه‌های پیشگیری	4/00	0/778	2/22	0/926	3/89	0/718
	ارزیابی اقدامات انجام یافته	3/98	0/736	2/04	0/762	3/75	0/705
	پایش اقدامات انجام یافته	3/99	0/742	2/11	0/718	3/86	0/691
اصلاح مشکلات قانونی	ارزشیابی برنامه‌های پیشگیری	4/12	1/774	1/98	0/747	3/67	0/627
	تعامل با قانونگذار در خصوص رفع خلأهای قوانین	3/93	0/749	2/12	0/722	3/72	0/685
	راهکارهای لازم در زمینه بازرسی و توقیف پایگاه داده‌ها	3/90	0/692	1/99	0/742	4/06	0/765
اصلاح مشکلات قضایی	جرم‌انگاری استفاده و خرید و فروش vpn	4/05	0/735	2/05	0/735	4/02	0/792
	پیشنهاد تأسیس دادگاه اختصاصی	4/06	0/765	2/09	0/752	3/78	0/715
	تعامل با مراجع قضایی برای اتخاذ رویه‌های مشترک	3/81	0/705	2	0/710	3/90	0/746
	کمک به مراجع قضایی برای افزایش مهارت‌های	3/98	0/746	2/03	0/736	3/76	0/745

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال سیزدهم، شماره سوم (پیاپی پنجاه و یکم)، پاییز 1399

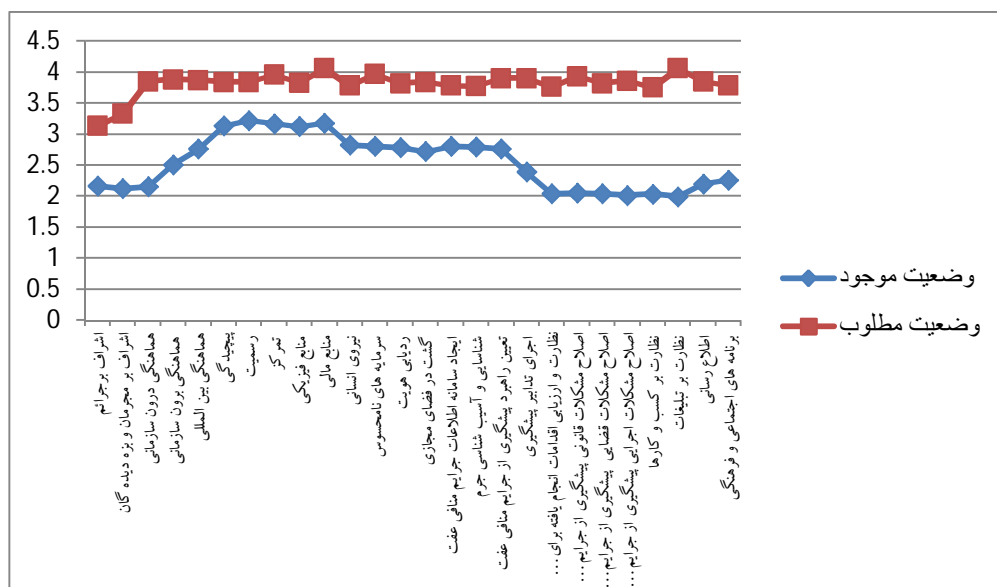

مؤلفه	شاخص‌ها	میزان موافقت		وضع موجود در ناچا		وضع مطلوب در ناچا	
		انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار	انحراف میانگین معیار
	فنی						
مشکلات اجرایی اصلاح	تعامل با مرجع قضایی برای کاهش محدودیت پلیس	3/76	0/735	1/99	0/742	3/84	0/691
	کاهش رقم سیاه جرائم	3/82	0/682	2/03	0/728	3/86	0/755
	افزایش مهارت کارکنان برای مستندسازی و ادله	3/91	0/752	2/02	0/744	3/89	0/729
نظارت بر کسب و کارها	نظارت بر کسب و کارهای مشکوک	3/89	0/718	2/03	0/752	3/76	0/702
	نظارت بر ارائه کسب و کارهای غیرقانونی	3/75	0/705	1/94	0/723	3/83	0/679
	نظارت بر فروش محصولات غیرقانونی	3/86	0/691	2/14	0/745	3/64	0/623
تبلیغات	نظارت بر تبلیغات مستهجن سایت‌ها یا شبکه‌های اجتماعی	3/72	0/685	2/20	0/720	4/23	0/765
	شناسایی و نظارت بر مضامین مستهجن	3/79	0/723	1/91	0/782	4/21	0/765
اطلاع رسانی	آگاهی و آموزش بزه‌دیدگان جرم	3/70	0/678	2/21	0/723	3/81	0/705
	راه‌اندازی پلیس برخط فضای مجازی برای گزارش‌دهی	3/88	0/722	1/91	0/731	3/98	0/742
	هشداردهی به بزهکاران فضای مجازی از تبعات جرم	3/73	0/713	2/36	0/782	3/76	0/735
	آگاه‌سازی کاربران فضای مجازی از شیوه‌ها و شگردها	3/94	0/668	2/15	0/868	3/82	0/680
	استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای و کلیپ‌های آموزشی	3/74	0/705	2/39	0/898	3/91	0/752
برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی	حضور مأموران پلیس به‌عنوان تعلیم‌دهنده در مراکز آموزشی	4/08	0/635	2/23	0/982	3/89	0/718
	گنجانیدن مطالب پیشگیری از منافی عفت در کتب درسی	3/89	0/687	2/35	0/904	3/75	0/705
	مشارکت پلیس در میانجیگری و عدالت ترمیمی	3/80	0/720	2/22	0/968	3/86	0/691
	حمایت ویژه از گروه‌های در معرض خطر	3/79	0/643	2/28	0/900	3/67	0/627
	سرمایه‌گذاری در تحقیق و پژوهش‌های مربوط به جرم	3/72	0/557	2/24	1/083	3/27	0/685

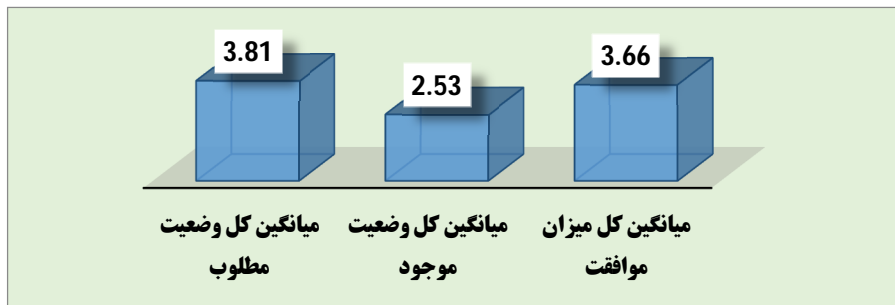
بر اساس یافته‌های توصیفی جدول شماره (4) بالاترین شکاف در وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت در مؤلفه و شاخص‌های نظارت بر تبلیغات، اصلاح مشکلات قانونی، اجرایی و قضایی، و پایین‌ترین شکاف مربوط به مؤلفه و شاخص‌های رسمیت، منابع فیزیکی، پیچیدگی و تمرکز می‌باشد.

نمودار 1: میزان موافقت، وضعیت موجود، وضعیت مطلوب و شکاف مؤلفه‌ها

نمودار 2: شکاف وضعیت موجود و مطلوب مؤلفه‌های پیشگیری از جرائم منافی عفت در فضای سایبر

نمودار 3: مقایسه کلی میانگین میزان موافقت، وضعیت موجود و مطلوب مؤلفه‌های پیشگیری از جرائم منافی عفت در فضای سایبر

بحث و نتیجه‌گیری

به‌طور کلی، یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت شکاف وجود دارد. بالاترین شکاف در مؤلفه و شاخص‌های نظارت بر تبلیغات، اصلاح مشکلات قانونی، اجرایی و قضایی، و پایین‌ترین شکاف مربوط به مؤلفه و شاخص‌های رسمیت، منابع فیزیکی، پیچیدگی و تمرکز وجود دارد. بدیهی است در صورت تقویت نیروی انسانی زبده، افزایش منابع مالی و تقویت ساختارها امکان موفقیت اقدامات پیشگیرانه افزایش داشته باشد. بر اساس داده‌های پژوهش به نظر می‌رسد اشرافیت لازم بر جرم و مجرمان توسط پلیس‌های تخصصی تا حدود مناسبی محقق شده است و در مؤلفه و شاخص‌های شناسایی و آسیب‌شناسی جرم، ردیابی هویت، گشت در فضای مجازی و استفاده از سامانه‌ها اقدامات متناسبی برنامه‌ریزی و اجرا شده است؛ اگرچه تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله وجود دارد. یافته‌های تحقیق از این منظر قابل توجه است که جامعه پژوهش عموماً از مدیران اصلی پیشگیری‌کننده از جرائم فضای سایبری در سطح پلیس می‌باشند، لذا تجربیات و دریافت‌های آنان برای بررسی وضعیت موجود و رسیدن به جایگاه مطلوب در سطح مناسبی ارزیابی می‌گردد. به طور کلی می‌توان این‌گونه استنباط کرد که در مواردی که اقدامات پیشگیرانه به پیشگیری وضعی سایبری مرتبط است، وضعیت موجود پیشگیری از جرم در سطح پلیس نسبتاً مطلوب ارزیابی می‌شود. این امر در مؤلفه‌هایی مانند اشراف اطلاعاتی، منابع فیزیکی، حتی منابع مالی و ساختارها قابل ردیابی است و لیکن هرچقدر، مؤلفه و شاخص‌ها به پیشگیری‌های اجتماعی سایبری مرتبط می‌شود، شکاف

بیشتری مشاهده می‌شود؛ بنابراین می‌توان یکی از ویژگی‌های اصلی این جرم را ویژگی‌های فرهنگی آن بیان کرد که مؤلفه و شاخص‌های کنترل آن در اختیار پلیس قرار ندارد. در مفهوم دیگر، در مؤلفه‌هایی که مربوط به ساختار درون‌سازمانی پلیس است و پلیس نقش اصلی را در کنترل شاخص‌های پیشگیری‌کننده بر عهده دارد، با شکاف کمتری مواجه هستیم و هرچقدر به مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی برون‌سازمانی نزدیک می‌شویم و اصطلاحاً اشرافیت پلیس بر آن کاهش می‌یابد با شکاف بیشتری مواجه می‌شویم؛ به‌عنوان نمونه، در مؤلفه‌هایی مانند نظارت بر تبلیغات در فضای سایبر به علت ماهیت بومی نبودن شبکه‌های اجتماعی، مشکلات قانونی، قضایی و اجرایی که ماهیت قانونگذاری دارد و مشکلات نظارت بر کسب و کارها مخصوصاً مواردی که با منافع اقتصادی و مالی جرائم منافی عفت ارتباط مستقیمی دارند و در حوزه نفوذ شبکه‌های بانکی هستند این امر محسوس‌تر است. خلأ در مشکلات قانونی، اجرایی و قضایی و کمبود هماهنگی بین سازمان‌های تأثیرگذار بر جرم هم سهم چشمگیری از عدم موفقیت‌های پیشگیرانه را در برمی‌گیرد. یافته‌ها نشان می‌دهد با توجه به اهمیت پیشگیری اجتماعی از جرم، اقدامات پلیسی در این زمینه کفایت لازم را نداشته و باید در رویکردهایی مانند اطلاع‌رسانی و برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی برنامه‌های وسیع‌تری در دستور کار قرار گیرد. همچنین، یافته‌ها حاکی از آن است که استفاده از فناوری‌های نوین و سامانه‌ها نیز تأثیر به‌سزایی در موفقیت‌های پلیسی دارد. مؤلفه‌ای که بایستی به صورت ویژه مورد توجه این سازمان قرار گرفته و عوامل هماهنگ‌ساز آن مورد شناسایی و تقویت قرار گیرد، مؤلفه هماهنگی درون‌سازمانی است که داده‌ها نشان می‌دهد مشکلاتی در این زمینه وجود دارد.

یافته‌های تحقیق با نتایج یافته‌های موسوی و حبیب‌زاده (1398)، مبنی بر سیاستگذاری و طراحی راهبردی، هدایت محتوا، جلالی و همکاران (1398) در ضرورت و اهمیت هماهنگی برای پیشگیری از جرم، چاووشی و همکاران (1397) لزوم استفاده از آموزش برای تقویت مهارت کاربران، حیدری و شهبازی و شیرانی (1397) آموزش‌های همگانی، افزایش خطر ارتکاب جرم، کاهش جاذبه آماج‌ها، گشت‌زنی در محیط سایبر، زاهدیان و وجدانی فخر (1397) وجود خلأهای قانونی برای مقابله با جرم منافی عفت، آزادگان و جهرمی (1396) لزوم مقابله با استفاده از سکس برای جذب

مخاطب و کسب منافع مالی در شبکه‌های اجتماعی، شاه محمدی و تاهو (1393) تأثیر استفاده از فن‌آوری اطلاعات برای پیشگیری از جرائم و در نهایت، یافته‌های ماردی (2016) مبنی بر لزوم همکاری همه سازمان‌ها برای کنترل جرم همسویی دارد.

پیشنهادهای

- تعامل و همکاری با ارائه‌دهندگان خدمات دسترسی ملی و بین‌المللی برای ردیابی هویت پورنوگرافی؛
- پایش و کنترل منابع مالی کسب و کارهای مرتبط با جرم در فضای سایبر با همکاری بین‌سازمانی و شبکه‌های بانکی؛
- پایش مستمر سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی که از تبلیغات منافی عفت و مستهجن برای تبلیغ کالا و خدمات؛
- کنترل، نظارت و مقابله هوشمند با سایت و شبکه‌های اجتماعی سازمان‌یافته که در پوشش کسب و کارها مبادرت بر انجام فعالیت‌های هرزه‌نگارانه جنسی می‌کنند؛
- به‌کارگیری شیوه‌های پیشگیری وضعی برخاسته از تبیین‌های خرد در حوزه جرائم کسب و کارهای مرتبط با منافی عفت؛
- تهیه و ارائه لایحه با همکاری سایر سازمان‌های مسئول برای رفع خلأهای قانونی موجود در فضای سایبر؛
- پیش‌بینی ساز و کارهای لازم برای افزایش اختیارات پلیس در تحقیقات مربوط به جرم؛
- تخصیص منابع مالی لازم برای خرید یا ساخت فن‌آوری و نرم‌افزارهای هوشمند مورد نیاز برای پایش جرم؛
- تدوین راهبردهای سازمانی برای جذب، نگهداشت و خروج نیروی انسانی متخصص پیشگیری از جرم؛
- بررسی سازوکارهای احراز هویت کاربران و ردیابی آنان در فضای سایبر؛

- اتصال سامانه‌های اطلاعاتی ناجا به سایر سامانه‌های سازمان‌های مرتبط با پیشگیری مانند مراجع قضایی، سازمان زندان‌ها و... به منظور دستیابی و رصد مجرمان؛
- بررسی مستمر سایت‌ها و صفحات مشکوک به جرم در فضای سایبر، کشف و فیلترینگ؛
- شناسنامه‌دار کردن و ایجاد بانک اطلاعاتی بزه‌کاران جرم؛
- بهره‌برداری از فن‌آوری داده‌کاوی و پیش‌بینی جرم برای شناسایی الگوهای پنهان جرم؛
- راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات با همکاری و هماهنگی سایر سازمان‌ها؛
- راه‌اندازی پلیس برخط برای گزارش آنلاین جرم توسط کاربران فضای سایبر؛
- آگاه‌سازی شهروندان از ترفندهای مجرمین منافی عفت از طریق برنامه‌های پیشگیری اجتماعی؛
- سیاست‌گذاری در حوزه رسانه‌ای، عملیات روانی و اطلاع‌رسانی فضای مجازی؛
- برنامه‌ریزی آموزشی اختصاصی برای کارکنان پلیس فتا و امنیت اخلاقی پاوا.

منابع

- قرآن مجید. «سوره نور، آیه 6 و سوره احزاب، آیات 53-59-55».
- ابوذری، مهرنوش (1392). «جرم‌شناسی جرائم سایبری». تهران: نشر میزان.
- افراسیابی، علی (1388). «رویکرد مسئله‌محور به پیشگیری از جرم در پلیس ایران». فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره اول، صص 191-224.
- بابایی، محمد علی؛ نجیبیان، علی (1390). «چالش‌های پیشگیری وضعی از جرم». مجله حقوقی دادگستری، شماره هفتادوپنجم، دوره هفتادوپنجم، صص 147-172.
- بیابانی، غلامحسین (1392). «نقش رسانه در پیشگیری از جرم». رسانه، سال بیست‌وچهارم، پاییز، شماره سوم، صص 33-42.
- بهره‌مند، حمید؛ داودی، ذوالفقار (1397). «پیشگیری اجتماعی از جرائم امنیتی - سایبری». مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دوره چهل‌وهشتم، شماره اول، بهار و تابستان، صص 27-46.
- توکلی، فخرالدین؛ شاه‌محمدی، غلامرضا (1397). «تأثیر مدیریت فن‌آوری اطلاعات در پی‌جویی جرائم سایبری». فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال سیزدهم، شماره دوم، تابستان، صص 129-148.
- جاه‌بین، زهرا؛ مظفری، افسانه؛ هاشم‌زهی؛ دادگران، سیدمحمد (1397). «عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم در فضای سایبر از دیدگاه قضات دادسری جرائم رایانه‌ای تهران». فصلنامه پژوهش اطلاعاتی و جنایی، سال سیزدهم، شماره سوم، صص 9-36.
- جعفری لنگرودی، محمد جعفر (1394). «ترمینولوژی حقوق». تهران: گنج دانش.
- جلالی، محمود؛ توسلی اردکانی، سعیده (1398). «ضرورت ایجاد نظام هماهنگ حقوق بین‌المللی در مقابله با جرائم در فضای سایبر». فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، دوره چهل‌ونهم، شماره چهارم، زمستان، صص 1351-1372.
- چاووشی، محمد صادق؛ کرامتی معز، هادی (1397). «عوامل و آثار بزه‌دیدگی اخلاقی کودکان و نوجوانان در شبکه‌های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام». پژوهش‌های اخلاقی، سال نهم، شماره دوم، زمستان، صص 105-122.
- حاجیانی، ابراهیم؛ قنبری، علی (1393). «اینترنت (شبکه‌های اجتماعی) و تأثیر آن بر هویت جمعی». سنتی ایرانیان، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات.
- حدادزاده نیری، محمدرضا (1388). «تحقیق در جرائم منافی عفت». مجله حقوقی دادگستری، سال هفتادودوم، شماره شصت‌وهفتم، پاییز، صص 115-126.

- حیدری، مسعود؛ شهبازی، امید؛ شیرانی، پویا (1397). «تحقیق فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌روی پلیس در برخورد با جرائم سایبری». فصلنامه کارگاه، سال دوازدهم، شماره چهل‌ویکم، زمستان، صص 41-54.
- حیدری‌نژاد، نصرالله (1397). «تحقیق پیشگیری وضعی در جرائم سایبری از منظر حقوق کیفری ایران و جهان». فصلنامه علمی حقوقی قانون یار، دوره دوم، شماره ششم، تابستان، صص 29-43.
- رایجیان اصلی، مهرداد؛ سلیمی، احسان؛ نوریان، علیرضا (1393). «پیشگیری از جرائم رایانه‌ای از رهیافت‌های نظری تا رهیافت‌های جهانی». فصلنامه مطالعات راهبردی جهانی شدن، سال سیزدهم، پاییز، صص 189-226.
- رضایی، مهرانگیز؛ برتو، عیسی؛ رجایی، سیدعباس (1388). «تحلیل فضایی و پیشگیری از جرم با استفاده از سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی». فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال چهارم، شماره 11، صص 129-148.
- رفیعی‌دولت‌آبادی، محمدرضا؛ عبدالرحمانی، رضا؛ ترابی، یوسف؛ کشیشیان‌سیرکی، گاریده (1398). «تأثیر سیاست‌گذاری دولت در حوزه شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت عمومی». فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال چهاردهم، زمستان، صص 153-176.
- زاهدیان، محمد حسین؛ وجدانی‌فر، مهدیه (1397). «سیاست جنایی ایران در قبال جرم هرزه‌نگاری در فضای سایبر». سومین کنفرانس علوم اسلامی، حقوق و مدیریت، اردیبهشت.
- زهروی، رضا؛ احمدزاده، رسول (1395). «تن‌نمایی زنان در فضای سایبر». با نگاهی به آموزه‌های فقه امامیه و حقوق ایران، مطالعات راهبردی زنان، سال هجدهم، شماره هفتاد، زمستان، صص 197-230.
- سیفی، علی؛ آیتی، محسن (1398). «ادراک جوانان شهر بیرجند از ارتکاب جرم در شبکه‌های اجتماعی موبایلی». پژوهشنامه نظم و امنیت، سال دوازدهم، شماره دوم، تابستان، صص 111-136.
- شاه‌محمدی، غلامرضا (1395). «راهبردهایی برای پیشگیری وضعی از آسیب‌های فضای سایبر». نشریه علمی مطالعات راهبردی ناجا، دوره اول، شماره دوم، زمستان.
- شاه‌محمدی، غلامرضا؛ تاهو، منصور (1392). «بررسی شیوه‌های پیشگیری از جرائم سایبری». مبتنی بر فناوری اطلاعات، فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال نهم، شماره سوم، پاییز، صص 99-119.
- صادقی، فائزه؛ پورخاقان، زینب (1396). «بررسی تطبیقی قوانین جزایی ایران و امریکا در جرائم سایبری». پنجمین کنفرانس بین‌المللی رویکردهای پژوهشی در علوم انسانی و مدیریت، سیولیکا.
- عمید، حسن (1363). «فرهنگ فارسی عمید». تهران: انتشارات امیرکبیر.

- قانون جرائم رایانه‌ای مصوب 1388
- کوهی، کیومرث؛ نیرومند، لایلا؛ دیندار فرکوش، فیروز؛ تاجیک اسماعیلی، سمیه (1398). «مقایسه کیفی سواد رسانه‌ای با فیلترینگ اطلاعات در فضای سایبر در بین دانش آموزان دختر و پسر شهر ایلام از دیدگاه اساتید زن». پژوهشنامه زنان، سال دهم، شماره چهارم، زمستان، صص 191-207.
- گسن، ریموند (1370). جرم شناسی کاربردی، ترجمه مهدی کی نیا، تهران، مجد.
- محسنی، منوچهر؛ دوران، بهزاد؛ سهرابی، محمدهادی (1385). «بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت (در میان کاربران کافی‌نت‌های تهران)». مجله انجمن جامعه‌شناسی ایران، دوره هفتم، شماره چهارم، زمستان، صص 72-95.
- محمدی برزگر، جعفر (1399). «رساله دکتری مدیریت پیشگیری از جرم». دانشگاه علوم انتظامی امین.
- محمدی برزگر، جعفر؛ بختیاری، لطفعلی؛ محمدی‌مقدم، یوسف؛ شاه‌محمدی، غلامرضا (1398). «شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای مجازی». پژوهشنامه نظم و امنیت، شماره چهارم، زمستان، صص 205-232.
- ممقانی‌نسب، اشکان؛ صادقی، علی؛ نیک نفس، علی (1398). «بررسی نقش تلگرام در شکل‌گیری انحرافات اجتماعی جوانان». پژوهشنامه نظم و امنیت، سال دوازدهم، شماره سوم، پاییز، صص 72-49.
- موسوی، سید جعفر؛ حبیب‌زاده، اصحاب (1398). «شبکه پیام‌رسان تلگرام و امنیت اخلاقی». فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال چهاردهم، شماره چهارم، صص 53-78.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (1391). «مباحثی در علوم جنایی (تقریرات)». ویراست هفتم، به کوشش شهرام ابراهیمی.
- هژریان، لاله (1394). «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر در وقوع و کشف جرائم فضای سایبر در استان بوشهر». دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان بوشهر.
- Anthony R. Beech, Ian A. Elliott (۲۰۰۸). Astrid Birgden, Donald Findlater The Internet and child sexual offending: A criminological review Aggression and Violent Behavior ۲۱۶-۲۲۸
- Clarke, Ronald (2003). Eck J, Become a Problem-solving Crime Analyst in 55 Steps, London: Jill Dando Institute of Crime Science; UCL
- Goldstein Herman (1990). Problem-Oriented Policing, obtained from http://www.popcenter.org/library/reading/pdfs/goldstein_book.pdf
- Murdie Mc Charlie (۲۰۱۶). The cybercrime landscape and our policing response, Journal of Cyber Policy, ۱:۱, ۸۵

- Jennifer Martin a & Ramona Alaggia (۲۰۱۳). Sexual Abuse Images in Cyberspace: Expanding the Ecology of the ChildJournal of Child Sexual Abuse, ۲۲:۳۹۸-۴۱۵
- Negriff Sonya, ValenteThomas W(۲۰۱۸). Structural characteristics of the online social networks of maltreated youth and offline sexual risk behavior <https://doi.org/10.1016/j.chiabu>.